

Bernhard Schlink
Letní lži

PROSTOR

Bernhard Schlink

Letní lži

Příběhy

Bernhard Schlink
Letní lži
Příběhy

přeložila Zlata Kufnerová

PROSTOR | PRAHA | 2017

Originally published under the title

Sommerlügen. Geschichten

Copyright © 2010 by Diogenes Verlag AG Zürich

All rights reserved

Czech edition © PROSTOR, 2017

Translation © Zlata Kufnerová, 2017

ISBN 9788072603619

Po sezoně

1

Před kontrolou zavazadel se museli rozloučit. Na tom malém letišti však byly všechny přepážky a kontroly umístěné v jediném prostoru, a tak ji mohl sledovat aspoň pohledem, když kladla kabelu na pás, procházela detektorem, předkládala palubní vstupenku, a dokonce i když ji vedli k letadlu. To stálo na letištní ploše hned za skleněnými dveřmi.

Během té doby se na něj několikrát ohlédla a zamávala. Na schůdkách k letadlu se otočila naposled, smála se a plakala, s dlaní na srdci. Když zmizela v letadle, zamával těm malým okénkům, ale nevěděl, zda ho vidí. Pak naskočily motory, vrtule se roztočily, letadlo se dalo do pohybu, rozjíždělo se čím dál rychleji, až se nakonec zvedlo.

Jeho spoj měl odletět až za hodinu. Vzal si kávu a s novinami se posadil na lavici. Od chvíle, kdy se seznámili, si už nepřečetl žádné noviny ani neposeděl u kávy sám. Když po čtvrt hodině ještě stále nepřečetl

jedinou řádku ani se nenapil, napadlo ho: Odvykl jsem být sám. A tahle myšlenka se mu zalíbila.

2

Přiletěl sem před třinácti dny. Sezona právě končila a s ní i pěkné počasí. Pršelo, a tak strávil odpoledne s knihou na verandě svého penzionu. Když se pak druhý den do toho špatného počasí odvážil a vydal se v dešti po pláži k majáku, potkal tu ženu nejprve na cestě tam a pak znovu, když se vracel. Usmáli se na sebe, při prvním setkání zvědavě a při druhém už poněkud důvěrněji. Široko daleko byli na pláži jedinými lidmi, v té chvíli druhy v radostech i strastech, protože oba by raději přivítali jasnou modrou oblohu, zatímco si užívali jemný déšť.

Večer seděla sama na velké terase oblíbené rybí restaurace, která už byla plastovou střechou a okny připravená na podzim. Měla před sebou plnou sklenku a četla knihu – znamená to snad, že ještě nejedla, ale nečeká ani na svého muže, ani na přítele? Nerozhodně se zastavil ve dveřích, až konečně vzhledla a přátelsky se na něj usmála. Poté si dodal odvahy, došel k jejímu stolku a zeptal se, zda si může přisednout.

„Prosím,“ řekla a odložila knihu.

Posadil se, a protože už měla objednáno, mohla mu poradit, a on souhlasil s treskou, kterou si předtím vybrala ona. Pak ani jeden nevěděl, jak se dát do řeči. Kniha nepomohla; ležela tak, že si její název ani

nemohl přechíst. Nakonec promluvil on: „Má to cosi do sebe, tahle pozdní dovolená na mysu Cape Cod, že?“ „Protože je počasí tak pěkné?“ Zasmála se.

Dělá si z něho legraci? Podíval se na ni, žádná půvabná tvář, oči příliš malé a brada příliš robustní, ale nehleděla na něj posměšně, nýbrž radostně, možná i trochu nejistě. „Protože má člověk pláž jen pro sebe. Protože najdete v restauracích volný stůl, který byste v sezoně nenašla. Protože s málo lidmi je člověk méně osamělý než mezi mnoha.“

„Jezdíte sem vždycky po konci sezony?“

„Já jsem tady poprvé. Vlastně bych měl pracovat. Ale můj prst se mnou ještě nespolupracuje a cvičit může právě tak tady jako v New Yorku.“ Pohyboval malíčkem levé ruky, ohýbal jej a natahoval.

Udiveně se na malíček zadívala. „A proč vlastně cvičíš?“

„Kvůli flétně. Já hraju v orchestru. A vy?“

„Učila jsem se hrát na klavír, ale hraju už jen zřídkka.“ Začervenala se. „Ale to jste asi neměl na mysli. Jako dítě jsem tu bývala často s rodiči, a tak se mi po těchhle místech někdy stýská. A po konci sezony láká mys právě tím, co jste před chvílí popsal. Všechno je opuštěnější, klidnější – a to mám ráda.“

Neřekl jí, že si dovolenou během sezony nemůže dovolit, ale předpokládal, že u ní je to stejné. Měla na sobě tenisky, džíny a tričko, přes opěradlo židle visela vybledlá bunda z koženky. Když společně prostudovali vinný lístek, navrhla lacinou lahev sauvignon blanc. Vyprávěla o Los Angeles, o své práci v nadaci, která hraje divadlo s dětmi z ghetta, o životě bez zimy, o mohutnosti Pacifiku, o dopravě. On jí zase vyličil

svůj pád přes špatně položený kabel, při němž si zlomil prst, vyprávěl o zlomenině ruky při skoku z okna v devíti letech a o zlomené noze při lyžování ve třinácti. Nejprve seděli na terase sami, později přišli další hosté a nakonec seděli při druhé lahvi opět sami. Když se podívali z okna, utápělo se moře i pláž v naprosté tmě. Na střechu bubnoval déšť.

„Co máte v plánu na zítřek?“

„Vím, že vám v penzionu dávají snídani. Ale co byste řekl snídani u mě?“

Doprovodil ji domů. Pod deštníkem se ho držela za paži. Nehovořili. Její domek stál u silnice, na níž byl o necelé dva kilometry dál jeho penzion. Před dveřmi se automaticky rozsvítilo, a tu se náhle navzájem uviděli v příliš jasném světle. Krátce ho objala a objetí doplnila náznakem polibku. Než zavřela dveře, stačil ještě říct: „Jmenuju se Richard. A vy...“

„Já jsem Susan.“

3

Richard se probudil brzy, založil si ruce za hlavou a naslouchal dešti v listí stromů a na šterku chodníku. Rád poslouchal pravidelné, uklidňující šumění, i když to pro tento den neslibovalo nic pěkného. Po snídani půjdou, Susan a on, na procházku po pláži. Nebo spíš do lesa kolem jezera? Anebo si vyjedou na kole? Nenajal si totiž auto a tušil, že to neudělala ani ona. A tak byl okruh společných akcí omezený.

Ohýbal a natahoval malíček, aby později mohl cvičit

o něco méně. Měl jisté obavy. Pokud Susan a on skutečně stráví den po snídani společně a později ještě spolu budou jíst, nebo dokonce vařit – co bude pak? Bude se s ní muset vyspat? Dokázat jí, že ona je ženou, o kterou stojí usilovat, a on mužem se silnou touhou? Protože jinak by ji urazil a sebe blamoval? Už léta s žádnou ženou nespál. Neměl pocit, že by po tom mimořádně toužil, a ona mu minulý večer nepřípadala příliš přitažlivá. Spoustu toho napovídala a hodně se vyptávala, pozorně naslouchala, byla živá a vtipná. A to, že pokaždé chvíličku zaváhala, než něco řekla, a že na okamžik zavřela oči, když se chtěla soustředit, mělo šarm. Vzbudila v něm zájem. I touhu?

V salonu mu připravili snídani, a protože nechtěl zklamat starší manželský pár svých domácích, který mu přichystal pomerančovou šťávu, míchaná vajíčka a palačinku, posadil se ke stolu a jedl. Žena přicházela co chvíli z kuchyně a ptala se, zda nechce ještě kávu nebo více másla, jinou marmeládu nebo ovoce či jogurt; nakonec pochopil, že si s ním chce popovídat. Zeptal se jí, jak dlouho tu už žije, ona postavila konvici a zůstala stát u stolu. Před čtyřiceti lety její manžel něco málo zdědil, a tak si koupili dům na mysu, v němž on chtěl psát a ona malovat. Jenže z psaní ani z malování nic nebylo, a když děti vyrostly a dědictví rodina spotřebovala, udělali si z domu penzion typu bed & breakfast. „Pokud chcete o mysu něco vědět, kde je to nejhezčí a kde se dá nejlíp najíst, zeptejte se mě. A pokud si ještě dnes vyjdete ven – pláž je pláž i za deště, zatímco v lese je jen mokro.“

Stromy v lese halila mlha. Zahalovala i domky, které stály mimo silnici. Malý domek, v němž bydlela

Susan, byl původně domkem pro vrátného, kolem něhož vedl příjezd k velkému, mlhou zahalenému tajuplnému domu. Nenašel žádný zvonek, a tak zaklepal. „Okamžik,“ ozvala se a znělo to jakoby z dálky. Slyšel, jak běží po schodech nahoru, pak bouchly dveře, utíkala chodbou, až konečně stála před ním, bez dechu a s lahví šampaňského v ruce. „Byla jsem ve sklepě.“

To šampaňské v něm znovu vyvolalo obavy. Představoval si, jak se Susan sedí se sklenkou v ruce na pohovce před hořícím krbem. Přistoupila blíž. A bylo to tady.

„Co stojíš a koukáš? Pojď dovnitř!“

Ve velké místnosti vedle kuchyně skutečně zahlédl krb, vedle vyrovnaná polena a před krbem pohovku. Susan prostřela v kuchyni, takže opět pil pomerančovou šťávu a jedl míchaná vajíčka a poté ovocný salát s oříšky. „Chutnalo to báječně. Ale já teď musím ven si zaběhat nebo jezdit na kole, popřípadě si zaplavat.“ Když se pochybovačně podívala do deště venku, vyprávěl jí o své dvojnásobné snídani.

„Tak tys nechtěl Johna a Lindu zklamat? Ty jsi pravý poklad!“ Prohlížela si ho vesele, ba s obdivem. „Ano, proč bychom nešli plavat! Ty nemáš plavky? Nechceš...“ Tvářila se skepticky, ale souhlasila, zabalila do velké tašky ručníky a osušky, přiložila deštník, šampaňské a dvě sklenky. „Můžeme jít přes pozemek, je to příjemnější a rychlejší.“

Prošli kolem velkého domu, který svými sloupy a zavřenými okenicemi působil i zblízka tajemně. Vystoupali po širokém schodišti, ocitli se na terase mezi sloupy, obešli dům a našli schody na zastřešenou verandu v dalším patře. Odtud se nabízel zamlžený pohled přes duny a pláž k šedivému moři.

„Je docela tiché,“ zašeptala.

Mohla to na takovou vzdálenost vidět? Slyšela to? Už nepršelo a v tom hlubokém tichu se i jemu chtělo jen šeptat. „Kde jsou rackové?“

„Venku na moři. Když přestane pršet, červi vylézají ze země a ryby plují k hladině.“

„Tomu nevěřím.“

Zasmála se. „Nezaplaveme si?“ Rozběhla se, tak rychle a tak znala cesty, že jí s velkou taškou nemohl stačit. V dunách ji ztratil z očí, a když dorazil na pláž, právě si stáhla druhou ponožku a rozběhla se k moři. Když se ke břehu dostal on, plavala už hodně daleko.

Moře bylo skutečně úplně klidné, a studené se zdálo jen do chvíle, než začal plavat. Pak mu voda nahé tělo doslova laskala. Plaval daleko od břehu a nechal se unášet na zádech. Ještě mnohem dál kraulovala Susan. A když se opět dalo do deště, užíval si jeho kapky na tváři.

Děšť zhoustl, ale on Susan už neviděl. Plaval směrem k místu, kde ji zahlédl naposledy, jak se domníval, a znovu ji volal. Když pak sotva viděl pevninu, obrátil se. Nepatřil k rychlým plavcům, velice se snažil, ale postupoval jen pomalu a toto pomalé tempo

vystupňovalo jeho obavy v paniku. Jak dlouho to Susan vydrží? Vzal si mobil? Má jej v kapse kalhot? Bude mít na pláži signál? Námaha ho vyčerpávala, a čím pomaleji plaval, tím víc panikařil.

Poté zahlédl, jak z moře vystupuje bledá postava a zastavuje se na pláži. Zlost mu dodala sílu. Jak jen mu mohla nahnat takový strach! Zamávala mu, ale on to neopětoval.

Když před ní rozzuřený stál, usmívala se na něj. „Co se děje?“

„Co se děje? Šíleně jsem se bál, když jsem tě už neviděl. Proč jsi při návratu ke břehu neplavala ke mně?“

„Já jsem tě neviděla.“

„Tys mě neviděla?“

Zrudla. „Jsem totiž dost krátkozraká.“

Vlastní zlost mu náhle připadala směšná. Stáli tu proti sobě, nazí a mokří, oběma stékal po tváři déšť, oba měli husí kůži, třásli se a hřáli si hrud založenýma rukama. Hleděla na něj poraněným, pátravým pohledem, který, jak teď už věděl, nevyjadřoval nejistotu, ale jen krátkozrakost. Viděl její modré žilky, které prosvítaly pod slabou bílou pletí, pubické ochlupení, světle narezlé, ačkoliv vlasy na hlavě měla blond, viděl její ploché břicho a útlé boky, silné paže a nohy. Za vlastní tělo se zastyděl a zatáhl břicho. „Omlouvám se, že jsem byl hrubý.“

„Já to chápu. Měl jsi strach.“ Znovu se na něj usmála.

Byl rozpačitý. Ale poté se vzchopil, pohybem hlavy ukázal k místu v dunách, kde odložili věci, vykřikl „Do toho!“ a rozběhl se. Byla rychlejší než on a snadno by ho mohla předběhnout, běžela však vedle něho, což mu připomnělo vlastní dětství, radost

ze závodění se sestrami nebo s kamarády, radost ze společného běhu ke společnému cíli. Teď viděl její drobná ňadra, která si na pláži chránila založenými rukama, a útlý zadeček.

5

Šaty měli mokré, ale osušky v tašce zůstaly suché; Susan i Richard se do nich zabalili, usedli pod deštníkem a popíjeli šampaňské.

Opřela se o něj. „Vyprávěj mi o sobě. Od samého začátku, o své matce, otci, o sourozencích, až do dneška. Pocházíš z Ameriky?“

„Z Berlína. Moji rodiče byli učitelé hudby, otec vyučoval klavír, matka housle a violu. Byli jsme čtyři děti, ale jen já jsem mohl jít na hudební akademii, třebaže mé tři sestry byly mnohem lepší než já. Chtěl to tak otec; nemohl se smířit s myšlenkou, že bych zklamal, jako zklamal on. A tak jsem šel kvůli němu na hudební akademii, stal jsem se kvůli němu druhým flétnistou v Newyorské filharmonii a jednoho dne budu muset být kvůli němu prvním flétnistou nějakého jiného dobrého orchestru.“

„Tvoji rodiče ještě žijí?“

„Otec zemřel před sedmi lety, matka loni.“

Chvilí přemýšlela a pak se zeptala: „Kdyby ses nestal kvůli svému otci flétnistou, ale mohl dělat, co bys chtěl sám – čím bys byl?“

„Nesměj se mi. Když zemřel nejprve otec a pak matka, říkal jsem si, konečně jsem svobodný a můžu si

dělat, co chci. Ale já je mám pořád v hlavě a neustále na mě dorážejí. Musel bych na rok vypadnout, odejít z orchestru, pryč od flétny, musel bych běhat, plavat, přemýšlet a možná taky zapisovat, jak to bylo doma s rodiči a sestrami. Abych pak na konci toho roku věděl, co chci. Možná by to byla dokonce zase flétna.“

„Já jsem si občas přála, aby na mě někdo naléhal. Moji rodiče měli dopravní nehodu a zemřeli, když mi bylo dvanáct. Teta, k níž jsem se dostala, neměla děti ráda. Ani nevím, jestli mě měl rád můj otec. Někdy říkal, že se těší, až budu větší a on se mnou bude moci něco začít – a to neznělo moc příjemně.“

„To je mi líto. A jaká byla tvá matka?“

„Krásná. Chtěla, abych byla taky tak krásná jako ona. Má garderoba byla stejně vybraná jako její, a když mi matka pomáhala při oblékání, počínala si úžasně, láskyplně a něžně. Bývala by mě naučila, jak se bránit škodolibým kamarádkám a drzým kamarádům. Takhle jsem se to musela naučit sama.“

Seděli pod deštníkem a oddávali se vzpomínkám. Jako dvě děti, které zabloudily a touží po domově, napadlo ho. Vzpomněl si na oblíbené knížky svého mládí, v nichž chlapci a dívky zabloudili a přežili v jeskyních a chatrčích, na cestách je přepadli a odvěkli do otroctví, v Londýně je unesli a přinutili žebrat a krást nebo je v Ticinu prodali jako kominíky do Milána. Společně s dětmi tenkrát truchlil nad ztrátou rodičů a doufal, že se k nim vrátí. Jenže půvab těch příběhů spočíval v tom, že se ty děti obešly bez rodičů, a když se konečně vrátily domů, svým rodičům se odcizily. Proč je tak těžké být samostatný, když k tomu člověk potřebuje jen sám sebe a nikoho jiného? Povzdechl si.

„Copak je?“

„Ale nic,“ řekl a objal ji kolem ramen.

„Vždyť jsi vzdychal.“

„Byl bych rád dál, než jsem.“

Přitulila se k němu. „Tenhle pocit znám. Ale není to tak, že se dostáváme kupředu po etapách? Dlouho se neděje nic, a pak najednou zažijeme překvapení, s někým se setkáme, učiníme nějaké rozhodnutí a už nejsme takoví, jací jsme byli předtím.“

„Už nejsme stejní jako předtím? Před půl rokem jsem byl na třídním srazu a ti, kteří byli už ve škole slušní a příjemní, byli takoví i teď a hajzlíci zůstali dodnes hajzlíky. A ostatní to vidí, pokud jde o mě, podobně. Pro mě to byl šok. Člověk na sobě pracuje, myslí si, že se mění a rozvíjí, ale ostatní ho okamžitě poznají, protože je takový, jaký byl vždycky.“

„Vy Evropané jste pesimisti. Přicházíte ze Starého světa a nedovedete si představit, že svět je nový a taky lidi jsou noví.“

„Pojďme se projít po pláži. Už skoro neprší.“

Hodili přes sebe ručník a běželi po pláži podél moře. Běželi bosí, a mokrá, studená píseň jim dráždil kůži.

„Já nejsem pesimista. Pořád doufám, že se můj život zlepší.“

„Já taky.“

Když se znovu rozpršelo, vrátili se k Susaninu domku. Třásl se zimou. Zatímco se Richard sprchoval, Susan zašla do sklepa a zapnula topení; zatímco se sprchovala Susan, rozdělal Richard oheň v krbu. Měl na sobě župan, který Susan zdédila po otci, rudý, teplý, z těžké vlny s hedvábnou podšívkou. Své mokré šatstvo pověsili, aby uschlo, a vykoumali, jak funguje

samovar, který stál na krbové římse. Pak seděli na pohovce, ona v jednom rohu se zkříženýma nohama, on klečel v druhém, pili čaj a dívali se na sebe.

„Snad se už brzy můžu obléct.“

„Jen zůstaň. Co bys kde v dešti dělal? Seděl sám ve svém pokoji?“

„Já...“ Chtěl namítnout, že se nechce vnucovat, nechce ji obtěžovat, nechce jí narušit denní program. Ale byly by to jen prázdné fráze. Věděl, že ji jeho společnost těší. Četl to v její tváři a slyšel to v jejím hlase. Usmál se na ni, zprvu zdvořile a pak rozpačitě. Co kdyby tahle situace vyvolala v Susan očekávání, na něž by nestačil? Ale ona vzápětí sáhla po hromádce knížek a časopisů vedle pohovky, jednu knihu si vybrala a dala se do čtení. Seděla tam a četla si tak spokojeně sama se sebou, pohodlně a uvolněně, že i v něm napětí postupně mizelo. Probíral se v hromádce, až našel knížku, která ho zajímala, ale do čtení se nedal, jen pozoroval, jak čte Susan. Po chvíli zvedla hlavu a usmála se na něj. Úsměv jí vrátil, konečně se zcela uvolnil a začal číst.

6

Když se v deset večer vrátil do penzionu, seděli Linda a John před televizorem. Řekl jim, že zítra ráno nebude snídani potřebovat, protože posnídá u jedné mladé ženy v domku o míli dál, s níž se seznámil během večere v restauraci.

„Ona nebydlí v tom velkém domě?“

„To prý už dávno ne, když přijíždí sama.“

„Ale loni...“

„Loni taky přijela sama, ale měla pořád nějaké návštěvy.“

Richard naslouchal rozhovoru Lindy s Johnem a byl čím dál zmatenější. „Vy hovoříte o Susan...“ V té chvíli si uvědomil, že se navzájem představili jen křestními jmény.

„O Susan Hartmanové.“

„Ten velký dům se sloupy patří jí?“

„Její dědeček ho koupil ve dvacátých letech. Po smrti jejích rodičů správce tu usedlost hospodářsky zdevastoval, vybíral nájem, ale nic neinvestoval, až ho Susan před několika lety propustila a domy i zahradu dala opět do pořádku.“

„Nestálo to celé jmění?“

„Ji to nebolelo. A my jsme rádi, že to tak dopadlo – byli tady zájemci, kteří chtěli pozemek rozparcelovat a dům rozdělit nebo změnit v hotel. To by se tu pak změnilo všechno.“

Richard popřál Lindě a Johnovi dobrou noc a odešel do svého pokoje. Kdyby byl věděl, jak je Susan bohatá, neoslovil by ji. Bohatě lidi neměl rád. Zděděným majetkem opovrhoval a nahospodařené bohatství pokládal za podvodně získané. Jeho rodiče nevydělávali nikdy dost na to, aby mohli svým čtyřem dětem dopřát to, co by jim tak rádi dali, a on sám vydělával v Newyorské filharmonii právě tolik, aby s tím v drahém městě vyšel. Bohaté přátele nemá a nikdy žádné ani neměl.

Na Susan měl zlost. Jako by ho vodila za nos. Jako by ho vlákala do té situace, v níž teď uvázl. Skutečně

uvázl? Vždyť k ní zítra ráno na snídani nemusí chodit. Nebo k ní může zajít a říct jí, že se už nemůžou dál vídat, protože jsou příliš různí, žijí příliš odlišným životem, každý ve zcela jiném světě. Ale oni právě strávili odpoledne společně u krbu a občas jeden druhému přečetl nějakou větu, společně vařili, jedli, umyli nádobí, podívali se na film a cítili se oba dobře. Jsou opravdu příliš různí?

Čistil si zuby s takovou vervou, tak zuřivě, až si poranil levou tvář. Posadil se na postel, držel si tvář a litoval se. Skutečně uvázl. Do Susan se zamiloval. Ale jen trochu, říkal si. Vždyť co o ní skutečně ví? Co se mu na ní vlastně líbí? Jak by se měli vyrovnat s růzností svých životů a světů? Párkrát by možná považovala za šarmantní povečeřet v malé italské restauraci, kterou si on mohl dovolit. A měl by se pak nechat pozvat od ní? Nebo se zadlužit kreditními kartami?

Nespál dobře. Znovu a znovu se budil, a když si kolem šesté uvědomil, že už neusne, vzdal to, oblékl se a vyšel ven. Obloha byla zatažená temnými mraky, jen na východě prosvítala rudě. Pokud Richard nechtěl propást východ slunce nad mořem, musel si pospíšet, a proto se rozběhl v těch vycházkových botách, které si obul místo sportovních. Podrážky pleskaly o silnici, jednou vyplašily houf vran, pak zase několik zajíců. Rudá záře na východě sílila a šířila se; Richard už viděl podobné večerní červánky, ale dosud nikdy takovéhle ranní. Před Susaniným domem se snažil jít tiše.

Pak dorazil na pláž. Slunce zlatě stoupalo vzhůru, ze žhnoucího moře na planoucí oblohu – ale jen několik okamžiků, než všechno zahalily mraky. Richard